

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Novembris Et Decembris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10263

In S. Theodorum Martyre[m] Oratio D. Gregorij Nysseni Episcopi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77423)

presbytero dicebantur, nullum inquirendi studium posuit. Interea beatus Germanus Parisiacæ vr̄bis Episcopus adfuit, susceptusque ab Episcopo, post cenam domus Ecclesiasticæ, cum se sopori dedisset, apparuit vtrique per visum, Episcopo simul scilicet & Abbati: duxitque eos ad locum sepulcri, deprecans vt auferrent eum à loco illo. Expergesciti, simul ad vigilias conueniunt in ipsam sancti Symphoriani basilicam: explicitisq; officijs matutinis, refert Episcopus Abbatem, quæ viderat, confessusque est & ipse vidisse similiter. Igitur insequenti nocte accedentes illuc cum vno tantum clerico, qui cereum ferret, venerunt ad indicatum locum: eumque fodientes usque in profundum, sepulcrum reperiunt. Quo detecto, amotoque opertorio, viderunt sanctum corpus tanquam dormientis hominis nulla putredine resolutum. Quod admirantes, & iterum componentes, indicârunt Episcopo data die, quæ viderant. Tunc illi, conuocatis Abbatibus & Clero, cum honore atque p̄sallentio leuauerunt beatum sepulcrum: & quia vctes illi, quibus ferebatur, valde longierant, cum venissent ad porticum, non poterant defecti in ingressu eius, vt ad ostium actis sine labore accederent. Tunc beatus Germanus eleuata voce, ait: Sancte Dei sacerdos, si voluntas tua est in hanc basilicam ingredi, sentiamus leuamen adiutorij tui, & statim amisso pondere, ita in summa leuitate factus est sarcophagus, vt relicti vctibus, pauci manibus ferrent, quem vsque ad locum illum multi detulerant. Et sic celebratis Missis, gaudente populo, iuxta altare sepelitur, multis se deinceps virtutibus manifestans.

Illustre in primis miraculum.

Sepulcrum, pro sarcophago.

IN SANCTVM MARTYREM THEODORVM, ORATIO D. GREGORII NYSSENI

Episcopi, Petro Francisco Zino Veronensi interprete. Nos eam in capitula distinximus.

Nouëbris 9.
Cap. 1.
Iam olim frequentes conuentus ad templa in ferijs Sanctorum.

VOS, Christi gens, grex sancte, regale sacerdotium, qui ex omnibus vr̄bis agrisque locis confluxistis, vndenam accepto professionis signo tam facile adducti estis, vt ad sacrum hunc locum frequentes conueniretis? Quis huius itineris officiosam ac promptam vobis necessitatem imposuit? præsertim cum hyemis tempestas sit, quo quidem tempore & bella quiescunt, & omnia milites arma deponunt, & ad fumum nautæ gubernacula reclinant, & agriculæ boues aratores in stabulo quiescentes alunt?

Cap. 2.

Vide quid possint Sancti.

Ex militaribus profectò recensionibus tuba cecinit sanctus martyr, multosque diuersis è patrijs ad propriam quietis sedem & domum conuocauit, non ad bellicam inuitans expeditionem, sed ad dulcissimam Christianisq; maximè conuenientem pacem. Hic enim, vt credimus, & anno superiore barbarorum tempestatem sedauit, & horribile immanium Scytharum bellum compressit, grauem ipsis, qui iam iamque appropinquare videbantur, terrorem incutiens, non galea cristata, nec bene exacuto & ad solem fulgente gladio, sed malorum expultrice omnipotentique Cruce Christi, pro quo etiam ipse mortem oppetens, hanc sibi gloriam comparauit.

Cap. 3.

Virtutes Sanctorum imitandæ.

Quæso autem vos, qui puræ huius celebritatis ministri estis, & martyrum studio, vt attentos mihi præbentes animos, consideretis, quantum lucri iustus hic fecerit, quantaque præmia sit in hoc, inquam, mundo & apud nos affectus. Eorum enim præmiorum, quæ non cernuntur, magnitudinem animo complexi nullus potest. Cumque pietatis fructum cognoueritis, illorum, qui sic honorati sunt, mentem imitemini, eaque munera concupiscatis, quæ Christus certantibus pro cuiusque dignitate distribuit. Ac, si videtur, dum à futuris illis bonis, quæ iustus hominibus, donèc humanæ vitæ iudex adueniat, spes bona conseruat, perfruendis se iunctum sumus, quàm præclarus & magnificus sit præsens sanctorum status & conditio, consideremus.

Cap. 4.

Animus enim ad proprias reuersus sedes, & corpore vacans, cum sui similibus viuunt: Corpus autem castum & inuiolatum eius instrumentum, nullis proprijs affectionibus hospitis quondam sui immortalitatem lædens, multo cum honore obseruantiaque

tiæque contactum præclarè iacet, & veluti thesaurus quidam admodum preciosus, in
tempus regenerationis conseruatur. Et quanuis ex eadem, ex qua cætera corpora, na-
tura materia constet, nulla tamen ratione cum illis est comparandum. Aliorum
enim reliquæ vulgò detestabiles sunt, nullusque volens ad eorum tumulos accedit.
Quòd si dum aperiuntur, in eos casu quispiam incurrat, coniectis que oculis defor-
mitatem intus iacentium adspiciat, magna oppletus molestia, & humanæ condi-
tionis miseriam deplorans, prætercurrit. At si in locum similem huic, ad quem vos
hodie conuenistis, ubi iusti memoria sanctique reliquæ sint, accedat, primùm quidem
operum, quæ cernit, magnificentia recreatur. Videt enim ædem, vt Dei templum,
structuræ tum amplitudine, tum pulchritudine splendide exadificatum & exorna-
tum, ubi & faber lignum ad animalium effigiem conformauit, & lapicida marmor ad
argenti lenitatem expoliuit, & pictor artis suæ flores in imaginibus exprimens, res
martyris præclare gestas, labores, cruciatus, immanes tyrannorum adspæctus, impe-
tus, ardentem illam & flammas euomentem fornacem, beatissimum athletæ finem,
Christique certamini præsidens, ac præmia dantis humanæ formam imaginis: hæc,
inquam, nobis tanquam in libro loquente artificiosè describens, martyris certamina
sapienter exposuit, & instar prati nitidum templum illustrauit. Nouit enim etiam pi-
ctura tacens in pariete loqui, & vilitatis plurimum afferre. Quinetiam lapillorum
compositor, pauimentum, quod pedibus teritur, arte atque emblemate vermicula-
rum, historia dignum effecit.

Quamobrèm his artis operibus sensibus obnoxijis oculos oblectantes, cupiunt lo-
culo reliquas corporis partes admouere. Etenim ipso contactu sanctimoniam cre-
dunt & charitatem excitari. Si quis autem puluerem in ipsa loculi superficie, ubi cor-
pus martyris requiescit, inhærentem præbeat, pro ingenti munere accipiunt, & ter-
ram tanquam rem preciosissimam reponunt. Nam si cui fortè facultas detur, vt ipsas
reliquias attingat, id verò eiusmodi censetur donum, vt supremo voto nihil maius
optari posse videatur. Hoc qui experti sunt, nōrunt, quique eo tenentur desiderio.
Ipsam enim corpus perindè, acsi * visurà florensque sensibus adhærent, lachrymasque pie-
tatis & affectionis indices effundunt, martyri que vt omnibus partibus integro ac vi-
genti supplicant, vt pro se apud Deum legationis munere fungatur: Vt Dei mini-
strum appellant, qui, quando vult, inuocatus munera impetret. Ex his omnibus pius
populus discit, quàm preciosa sit in conspectu Domini mors sanctorum eius. Etenim
licet ex eadem massa confata concretaque sint omnia hominum corpora, ea tamen,
quæ simpliciter intereunt, temerè proiecta iacent: quæ verò martyrij gratiam obti-
nerunt, sic amabilia iucundaque sunt, & omnium studijs certatim complectenda,
vt in præsentia declarauimus. Ex his ergò, quæ videmus, ea credimus, quæ non cer-
nuntur: & ex his, quæ experimur in hac vita, speramus ea, quæ futura promittuntur
in altera. Sunt enim multi, qui in ventre, inani que gloria, & caducis atque fragilibus
rebus cumulan dis summum bonum collocantes, quid futurum sit, negligunt, atque
huius vitæ sine putant omnia terminari.

Sed tu, qui sapiens es, ex paruis magna conijcito, ex adumbratis vera & solida co-
gitato. Quis ex ijs, qui apud homines fuerunt excellentissimi, huiusmodi monu-
mentis celebratur? Quis eorum Imperatorum, qui munitissimas vrbes expugnârunt,
qui gentes innumerabiles subegerunt, ita decantatus est, vt miles hic pauper, qui nu-
per erat in militiam ascitus, quem Paulus armauit, quem Angeli ad certamen vnxe-
runt, quem victorem Christus coronauit? Verùm quia dicendo ad martyris pugnas
appropinquauimus, agè singularem de ipso sermonem instituamus. gratum est enim
cuique, quod ipsi proprium est.

Patria fuit viro generoso ea regio, quæ vergit ad orientem solem. Nobilis enim &
hic quemadmodum Iob, inter eos, qui ad solis ortum habitant. Quarè cum eandem
haberet patriam, eosdem etiam mores imitatus est. Nunc autem patria est illi orbis
terrarum. Omnis enim martyr, eius regionis, quæ sub sole habitatur, eius censetur.
Indè ad militiam profectus, cum propria cohorte in hanc regionem se contulit. Hic
enim milites ab ipsis Imperatoribus iussi fuerant hyemare. Sed aliud, non ex barba-
rorū impetu, sed ex lege & decreto impio sathanæ suscitatum est bellum. Omnes enim
Christiani nefaria sententia condemnati, ad supplicium ducebantur. Tunc igitur,
runc hic ter beatus, pietate insignis, & fidem in Christum sic vbique circumferens, vt
tantum

Corpora
sanctorum,
thesaurus
preciosus.

Obserua te-
plorum am-
plitudinem
&c.

Vitæ sacra-
rum imagi-
num ante-
quissimas.

Vilitas ea-
rum.

Cap. 5.
Contractus
reliquiaru.

Nota de
paluere.

De reliquijs

* viuum, lo-
gendū cen-
sco.

Psalm.

Cap. 6.

Gloria mar-
tyrum etiā
in hac vita
quæ illis sit.

Cap. 7.
S. Theodori
patria.

Iob 1.

Fit miles.

MUR IUS
OBER
ADDER
RVIII
5

tantum non in fronte confessionem inscriptam gereret, non amplius tyronis, aut nuper delecti militis robur pre se tulit, neque se rei militaris imperitum, aut pugne ignarum exhibuit: sed generosos ac strenuos spiritus ad subeunda pericula sumens, haudquaquam demisit animum, aut hesitavit, aut ullam in loquendo timoris suspicionem praebuit. Nam cum improbi illi iudices, Dux & Centurio in idem, ut olim Herodes & Pilatus, conspirantes confederissent, & crucique affixi seruum in eiusmodi iudicium, quo Dominus quondam eius circumueurus fuerat, accessissent: Dic nobis, inquit, unde tibi tantum audacia & confidentia ingenitum sit, ut regias leges despicias, neque mandata domini contremiscens venerere, & eorum, qui rerum potiuntur, obnebant.

Sistitur ad tribunal.

Cap. 8.
Constantis
martyris
vox.

Quibus ille constanti vultu menteque intrepida opportunè respondit: Ego, inquit, deos ignoro, qui reuera nulli sunt. Vos autem impostores daemonas, Dei nomine cohonestantes, aberratis. Mihi quidem Deus est Christus, qui Dei filius est unigenitus. Quamobrem me religionem ac fidem ipsius confidentem, & vulnerator fecerit, & percussor cadat, & combustor mihi flammam admoveat, & qui vocibus meis offenditur, linguam excindat. Corpus enim in singulis partibus procreatori suo patientiam & tolerantiam debet. His rationibus victi sunt Tyranni, nec primum strenui militis impetum sustinuerunt, cum adolescentem ad subeunda tormenta promptum & alacrem cernerent, mortemque tanquam dulce aliquod poculum haurire cupientem.

Cap. 9.

Animalis
homo non
percipit q
sunt Dei.

Dum igitur parumper hesitant illi, & quid facto opus sit, inter se consultant, quidam ex ea legione, qui facundior & astutior esse putabatur, martyris responsionem eludens, Est ne, inquit, o Theodorus, filius Deo tuo? & generat ille, quem admodum homines, cum perturbatione? Nullam in generando (respondit) nouit perturbationem Deus meus. Ex quo & filium ego confiteor, & generationem Deo conuenientem intelligo. Te vero, o rationis expertus, atque infans, nonne pudet? nonne robore suffunderis, Deum etiam foeminam asserens, qui ipsam quidem ut filiorum genitricem, & instar leporum aut suum foecundam daemonem, facile tum vterum gerentem, tum parientem colas? Sic igitur sancto duplicem in idolorum cultorem irrisionem retorquenti, Tyranni ad speciem humanitatis, Modicum, inquit, temporis spatium ad considerandum furenti concedatur. Fortasse interim deposita insania respiciet, & ad meliorem frugem se recipiet. Insaniam enim, dementes sapientiam appellabant: stuporem autem & furorem, pietatem & religionem. Quem admodum fit, quando illi, qui ebrii sunt, sobrijs exprobrant morbum suum.

Cap. 10.

S. Theodor
us inflam
mat fanum
profanum.

At pius vir & Christi miles, ad virile facinus conficiendum, spatium illud conuenit. Ecquod autem facinus? Tempus iam est, ut cum laetitia narrationem hanc excipiat. In metropoli Amasea fanum fuit, quod fabulosa deorum matri decepti illi quondam homines vanitate, quodam in loco propter fluminis ripam construxerunt. Hoc fanum generosus ille, dum per inducias liber ac tutus esset, opportunitatem & propitium auræ flatum obseruans, incendit atque combussit. Itaque quod omnino post deliberationem expectabant, re ipsa sceleratis responsum dedit. Quod quidem omnibus patefactum est, siquidem nec clarissimus in parte ciuitatis accensus ignis, id occultari permisit, & ipse adeo latere non studuit, ut aperte tum preclaro facinore gloriari, tum perturbatione, qua propter templi statuaque combustionem conterriti erant impij, gaudere maiorem in modum videretur. Cum igitur ad perfectos author incendij delatus esset, multo horribilius in eum, quam antea, iudicium est constitutum, ut par erat, animis eorum tanti momenti re concitatis. Quamobrem cum in tribunali resedissent, Theodorus praesenti animo in medio stetit, imperantisque fiduciam praese tulit, non ut reus respondens, sed ut iudex interrogans, & celeritate confessionis interrogationem interrumpens. Quare posteaquam non stupidus aut attonitus apparuit, atque illi acerbitate minarum, quibus minime peperceraut, se nihil proficere animaduertent, ad artes contrarias confugere, & promissis iniustus hominem iustum, rebusque inglorijs gloriosum allicere conati, Tibi, inquit, sacerdotij primarij dignitatem pollicemur.

Blanditur
ei iudices
amplissi
mis pro
missis.

Cap. 11.

Quo quidem audito, vir beatissimus vehementi irrisione: Ego, respondit, cum sacerdores idolorum miseros duco, eorumque me, quod tam stulto munere fungantur, miseret, tum sacerdotum principes multo magis commiseror & detestor. Inter flagitio-

Quòd si maiore sit opus auxilio, fratrum tuorum martyrum chorum adhibe, & vnà cum omnibus supplica. Multorum preces iustorum, nationum & populorum crimina diluant. Petrum admone, Paulum excita, Iohannem Theologum dilectum discipulum aduoca, vt Ecclesiarum, quas constituerunt, pro quibus catenas pertulerunt, pro quibus pericula & cades perpeffi sunt, solliciti curam suscipiant. Nè cultus idolorum contra nos caput tollat, nè hæreses tanquàm spinæ vineam suppullulantes lædant, nè zizania crescentia triticum suffocent, nè qua petra veri roris pinguedinem nobis excutiat. Sed tuæ precationis opè magnus fructuum prouentus appareat, restetque instituta Christianorum vita, tanquàm in pingui atque frugifero solo, præclarā & admirabilem ad finem vsque segetem ferat, vnde nobis proueniat fructus æternæ vitæ in Christo Iesu Domino nostro, quicum patri & spiritui sancto gloria, honor & imperium in secula seculorum, Amen.

MARTYRIVM EIVSDEM SANCTI ET GLO- RIOSI MARTYRIS CHRISTI THEODORI TYRO-

*nis: Ex Simeone Metaphraste. Habetur in
Tomis Aloysij.*

Nouèbris 9.
iuxta Lati-
nos.

Non vult S.
Theodorus
sacrificare
dæmonib.

Militat Re-
gi Christo.

MAXIMIANVS & Maximinus Imperatores, emisertunt decretum in vniuersam terram, quæ parebat eorum imperio, vt omnes gentes, quæ credebant pie religioni Christianorum, si execrandos cibos gustassent, salui essent: qui autem contra dicebant, traderentur iudicijs. Quo tempore militans S. Theodorus tyro in Orientis regione cum multis alijs, ductus est ad legionem, quæ vocabatur Mar- maritarum, sub Præposito Brinca: quæ legio sedebat in ciuitate Ponti, nomine Amafea. Ductus verò S. Theodorus, cogebatur sacrificare simulacris. Verus autem Christi miles Theodorus, cum esset Deo fidelis, repletus sancto Spiritu, dixit in medio legionis: Ego sum Christianus, & iustus sum non sacrificare adulterinis. habeo enim Iesum Christum Regem in calis. Dixit Brinca Præpositus: Velis me audire Theodore, & accipe toram tuam armaturam: & cum militaueris, veni dijs sacrificatum. Sanctus Theodorus respondens, dixit: Ego milito meo Regi Christo, & deceterò non possum alij militare. Dixit Brinca Præpositus: Et ij omnes, qui adsunt, sunt Christiani, & militant. Respondens autem sanctus, dixit: Vnusquisque scit, quomodo militet. Ego verò milito meo Domino & Regi cælesti Deo, & filio eius vnigenito.

Posidonius Ducenarius, qui adstabat, dixit: Et filium habet Deus tuus, ô Theodore? Respondens autem S. Theodorus, dixit: Habet certè filium verbum veritatis, per quem fecit omnia, Dixit verò ei Præpositus: Possumus ne ipsum cognoscere? Dixit S. Theodorus: Vellem, si vobis Deus talem dedisset intelligentiam, vt cum cognosceretis. Dixit Posidonius: Et si eum cognouerimus, non possumus relinquere nostrum Imperatorem, & ad illum accedere? Dixit S. Theodorus: Nihil est, quod vos impediatur, quò minus relinquatis tenebras, & quam ad breue tempus habetis fiduciam erga vestrum breui tempore duraturum & terrenum Imperatorem, & accedatis ad Deum viuum & Regem & Dominum æternum: & ei militetis, quomodo ego. Dixit Brinca Præpositus: Ej cedamus vsque ad aliquot dies, vt cum seipsum admo- nuerit, accedat ad id, quod est vile.

Christiani
quidā mit-
tantur in
carcerem.

S. Theodo-
rus inflan-
mat templu
matris deo-
rum.

Cum ergò accepisset id, quod concedebatur, orabat sine intermissione, & lauda- bat Dominum. Ira autem fremebant impij, & erant solliciti de quibusdam alijs ex ci- uibus: quos etiam comprahenderunt, & duxerunt in carcerem. Beatus verò Theo- dorus eos sequens acclamabat, docens viam salutis & tolerantia, nè negarent Chris- tum Regem. Cum illi autem fuissent inclusi, ipse S. Theodorus inuento tempore opportuno, noctu combussit templum matris deorum. Visus autem fuit à quibus- dam è ciuitate, & accusatus. Cronides verò quæstor propter hoc timore affectus, eum comprahendit & adduxit ad Præsidentem Publum, sic eum docens: Domine mi- hic vir pestifer, recens electus tyro, qui malè venit in nostram ciuitatem, combussit templum matris deorum, & deos affecit iniuria. Eum ergò comprahensum duxi ad tuam